doen gelden, tijdvakken van verzekering of althans van arbeid in loondienst en/of daarmede gelijkgestelde tijdvakken kan aanwijzen, door hem vervuld tijdens de werking van een wettelijke regeling die van kracht was in de tijd dat de werknemer zijn arbeid verrichtte, doch vóór de vaststelling van verordening 1408/71 buiten werking is getreden, ook al is de regeling van een ander type dan de regeling die gold op het tijdstip waarop de verzekerde gebeurtenis zich voordeed.

In de zaak 109/76

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de Raad van Beroep te Amsterdam, in het aldaar aanhangig geding tussen

M. BLOTTNER, te Berlijn,

en

HET BESTUUR DER NIEUWE ALGEMENE BEDRIJFSVERENIGING, te Amsterdam,

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van de artikelen 40, 45 en 46 en bijlage V van verordening 1408/71,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: H. Kutscher, president, A. M. Donner en P. Pescatore, kamerpresidenten, J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, G. Bosco en A. Touffait, rechters,

advocaat-generaal: J.-P. Warner
griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat de feiten, het procesverloop en de krachtens artikel 20 van 's Hofs EEG-Statuut ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — Feiten en procesverloop

Mevrouw Blottner, van Duitse nationaliteit en woonachtig te Berlijn, is van 1928 tot 1940 in loondienst werkzaam geweest

in Nederland waar zij toen woonde. Zij is daarna teruggekeerd naar Duitsland waar zij tot 1946 heeft gewerkt. Sinds die tijd is ze niet meer beroepshalve werkzaam geweest.

Op 3 augustus 1973 kreeg zij een ongeval als gevolg waarvan zij arbeidsongeschikt werd. Nadat de bevoegde instellingen van sociale zekerheid haar een arbeidsongeschiktheidsuitkering uit hoofde van haar arbeidstijdvakken in Duitsland en in Nederland hadden geweigerd, stelde betrokkene zowel beroep in bij het Sozialgericht te Berlijn als bij de Raad van Beroep te Amsterdam. Voordat deze twee instanties een uitspraak hadden gedaan, besloot de Duitse instelling mevrouw Blottner de uitkering toe te kennen. Daarop heeft ook de Nederlandse instelling, verweerster in het hoofdgeding, erkend dat betrokkene ingevolge artikel 45, lid 3, van verordening 1408/71 in beginsel aanspraak had op uitkeringen krachtens de Nederlandse wetgeving. De Nederlandse instelling heeft de arbeidsongeschiktheidsuitkering echter niet willen toekennen op grond dat betrokkene, die ten tijde van het ongeval niet in loondienst werkte, niet voldeed aan de voorwaarde van daadwerkelijke verzekering ingevolge de wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) om recht te krijgen op een uitkering in Nederland, en dat anderzijds haar ongeschiktheid om haar gewone „werk" (huishoudelijk werk) te verrichten lager was dan het in de WAO vereiste minimum van 15 %.

Van mening dat zich hier vragen over de uitlegging van het gemeenschapsrecht voordeden, besloot de Raad van Beroep het geding te schorsen en het Hof overeenkomstig artikel 177 van het EEG-Verdrag de volgende prejudiciële vragen voor te leggen:

„1. Is het voor de opening van het recht op uitkering op grond van artikel 40 van verordening (EEG) 1408/71 ten laste van het orgaan van een Lid-Staat als bedoeld in de aanhef van het derde lid van artikel 45 dier verordening — met het oog op de geschiedenis van de totstandkoming van laatstbedoelde bepaling — voldoende als een werknemer, die op het tijdstip waarop de in principe verzekerde gebeurtenis zich voordoet aan de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat onderworpen is of, als dit niet het geval is, ingevolge de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat recht op uitkeringen kan doen gelden, *slechts* tijdvakken van verzekering of althans van arbeid in loondienst en/of daarmede gelijkgestelde tijdvakken kan aanwijzen, door hem vervuld tijdens de werking van de wetgeving of van een wettelijke regeling van eerstbedoelde Lid-Staat, welke niet was een regeling als in de aanhef van het derde lid van artikel 45 bedoeld en welke op de datum bedoeld in het tweede lid van artikel 94 niet meer was een bestaande wettelijke regeling als bedoeld bij j) in artikel 1 dier verordening, de laatste volzin van het derde lid van artikel 45 mede in aanmerking genomen? (dus hoewel hij nimmer aan een wettelijke regeling van eerstbedoelde Lid-Staat als bedoeld in de aanhef van artikel 45, lid 3, onderworpen is geweest).

2. a) Moet aan het gestelde in de bijlage V, sub H, onderdeel 4, lid a, van genoemde verordening niet slechts betekenis worden toegekend bij de toepassing van het in deze bepaling uitsluitend genoemde artikel 46, lid 2, der verordening, maar ook, gezien lid b) van dat onderdeel 4, voor de opening van het recht op uitkering ingevolge artikel 45, lid 3?

   b) Of heeft het gestelde in bedoeld onderdeel 4, lid a, gezien het daarin opgenomen woord „mede", slechts die betekenis, dat eerst als aan artikel 45, lid 3, op grond van (vroeger) vervulde tijdvakken van verzekering krachtens de Nederlandse wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering aanspraak op uitkering ten laste van het Nederlandse orgaan kan worden

ontleend, bij de toepassing van artikel 46, lid 2, der verordening niet slechts tijdvakken vervuld krachtens die wet maar ook de voor 1 juli 1967 in Nederland vervulde tijdvakken van arbeid in loondienst en daarmede gelijkgestelde tijdvakken als tijdvakken van verzekering, vervuld krachtens genoemde Nederlandse wet, moeten worden aangemerkt?"

In bijlage V, sub H, punt 4, van verordening 1408/71 wordt omtrent de toepassing van de Nederlandse wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering bepaald:

„a) Als tijdvakken van verzekering, vervuld krachtens de Nederlandse wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering worden bij de toepassing van artikel 46, lid 2, van de verordening mede aangemerkt de vóór 1 juli 1967 in Nederland vervulde tijdvakken van arbeid in loondienst en de daarmede gelijkgestelde tijdvakken.

b) De krachtens het bepaalde sub a) in aanmerking te nemen tijdvakken worden beschouwd als tijdvakken van verzekering, vervuld krachtens een wettelijke regeling van het in artikel 37, lid 1, van de verordening bedoelde type."

De brief van de voorzitter van de Raad van Beroep te Amsterdam van 19 november 1976 is ingekomen ter griffie van het Hof op 22 november 1976.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Samenvatting van de krachtens artikel 20 van 's Hofs EEG-Statuut bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

Verweerster in het hoofdgeding merkt in de eerste plaats op dat Nederland per 1 juli 1967 is overgeschakeld van een kapitaalstelsel gebaseerd op de opbouw van verzekeringstijdvakken (IW) naar een omslagstelsel gebaseerd op het risicobeginsel (WAO). Ten einde de gevolgen van deze overschakeling op te vangen, is besloten dat, voor wat betreft de opening van het recht op uitkering ingevolge de WAO, de verzekeringstijdvakken vervuld onder de IW gelijk dienen te worden gesteld aan de verzekeringstijdvakken vervuld onder de WAO.

Ten einde, voor de toepassing van artikel 46, lid 2 van verordening 1408/71, dat wil zeggen voor de berekening van het bedrag der uitkering, de woorden „de wettelijke regeling van een Lid-Staat" niet te doen opvatten als „de op dit moment geldende regeling" en tevens als „de regeling die in feite op de betrokkene van toepassing is geweest", bepaalt bijlage V, sub H, punt 4, dier verordening dat de vóór 1 juli 1967 in Nederland vervulde tijdvakken van arbeid in loondienst worden beschouwd als tijdvakken die ingevolge de WAO zijn vervuld. Derhalve kan zich de vraag voordoen of voor de opening van het recht op uitkering ingevolge de WAO ex artikel 45 uitsluitend tijdvakken in aanmerking kunnen worden genomen die onder de WAO zijn vervuld. Afgezien van de ten deze getroffen overgangsbepalingen, is het regel dat de tijdvakken, vervuld onder de IW, geen aanspraak kunnen geven op WAO-uitkeringen. Wel wordt door verweerster in het hoofdgeding de van deze regel afwijkende praktijk gevolgd, wanneer betrokkene voor of na zijn IW uitkeringen in een andere Lid-Staat tegen invaliditeit verzekerd is geweest. Een bevestigend antwoord zou derhalve tot gevolg hebben dat migrerende werknemers die voor 1 juli 1967 in Nederland hebben gewerkt, al hun rechten op grond van hun Nederlandse verzekering zouden hebben verloren.

Maar stond het de Nederlandse wetgever vrij om rechten te ontnemen aan werknemers, die vallen onder de bescherming van artikel 51 van het Verdrag? Geniet de migrerende werknemer als zodanig be-

scherming en niet omdat hij niet wegens zijn migratie mag worden achtergesteld? In dat geval zou de migrerende werknemer aan zijn migratie rechten kunnen ontlenen, zodat hij zou worden bevoorrecht ten opzichte van andere werknemers.

Artikel 51, sub a), van het Verdrag garandeert slechts dat al die tijdvakken worden bijeengeteld welke door de verschillende nationale wetgevingen in aanmerking worden genomen. De onderhavige IW-tijdvakken worden voor de vaststelling van een WAO-uitkering op generlei wijze in aanmerking genomen. Een letterlijke interpretatie van artikel 51, sub a), opent weliswaar ruimte om de migrerende werknemer als zodanig te beschermen, doch deze ruimte sorteert in casu geen effect. De omstandigheid dat migrerende werknemers erop kunnen achteruit gaan, is niet een gevolg van de migratie, maar van de verandering van wetgeving.

Indien het Hof de gestelde vraag reeds op grond van artikel 51 van het Verdrag ontkennend zou willen beantwoorden, moet dan niet uit de tekst van verordening 1408/71 worden afgeleid dat de gelijkstelling van bijlage V, sub H, punt 4, tevens moet gelden voor de opening van het recht op uitkering? Het Hof heeft in de zaak 4/66, Hagenbeek (Jurispr. 1966, blz. 293) ten aanzien van verordening 3 opgemerkt dat deze veel minder scherp onderscheidt tussen de erkenning van aanspraak op uitkeringen en de betaling van het bedrag daarvan, dan door de bewoordingen van het in die zaak gedane verzoek wordt verondersteld. Zou niet eenzelfde algemene opmerking op verordening 1408/71 van toepassing zijn? Anderzijds is het aannemelijk dat hetgeen geldt voor lid 3 eveneens zal gelden voor de leden 1 en 2 (laatste volzin).

Indien voor de opening van het recht op grond van deze bepaling uitsluitend WAO-tijdvakken in aanmerking kunnen worden genomen, terwijl voor de vaststelling van de hoogte van de uitkering op de voet van artikel 46 tevens rekening dient te worden gehouden met vóór 1 juli 1967 in Nederland vervulde tijdvakken van arbeid in loondienst, zou voor ex IW-verzekerden een extra voorwaarde voor recht op Nederlandse uitkering worden ingebouwd. Op deze wijze zouden voorts ook de andere Lid-Staten bij de toepassing van artikel 45 een andere opgave van Nederlandse tijdvakken behoeven dan bij de vaststelling van de hoogte van de uitkering.

De eerste vraag dient derhalve — althans voor zover het de Nederlandse Invaliditeitswet betreft — bevestigend te worden beantwoord.

Op de tweede vraag dient te worden geantwoord dat aan bijlage V, sub H, punt 4, letter a), ook betekenis moet worden gehecht voor de opening van het recht op uitkering ingevolge artikel 45, lid 3.

De laatste vraag dient derhalve ontkennend te worden beantwoord.

De *Commissie* onderzoekt allereerst de regelmatigheid van de verwijzing. Uit de tekst van artikel 177 van het Verdrag blijkt immers dat de op grond van dit artikel aan het Hof gestelde vragen afkomstig moeten zijn van een „rechterlijke instantie". In casu zijn deze door de voorzitter van een rechterlijke instantie gesteld bij een brief aan het Hof. De Raad van Beroep heeft zijn voorzitter echter bij gerechtelijk besluit opdracht gegeven om het Hof een prejudiciële vraag te stellen; trouwens, bij de procedure op grond van artikel 177 van het Verdrag moet men, zoals het Hof bij verschillende gelegenheden te kennen heeft gegeven, niet vervallen in een formalisme dat onverenigbaar is met de aard van deze bepaling. De Commissie meent dan ook dat de verwijzing op geldige wijze is geschied.

Ten gronde merkt de Commissie op dat de toepasselijke Duitse wetgeving van het type B is (dat wil zeggen dat de hoogte van de uitkering afhankelijk is van de duur der verzekering), terwijl de Neder-

landse wetgeving van het type A is (dat wil zeggen gebaseerd op het risico). Volgens artikel 45, lid 3, van verordening 1308/71 wordt echter iedere werknemer die niet meer aan een wetgeving van het type A onderworpen is, geacht dit nog steeds te zijn op het tijdstip waarop de verzekerde gebeurtenis zich voordoet, indien hij op dat tijdstip aan de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat onderworpen is of, als dit niet het geval is, ingevolge de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat recht op uitkeringen kan doen gelden.

De eerste vraag verwijst naar artikel 1, sub j), van verordening 1408/71, waar wordt bepaald dat onder „wetgeving in de zin van deze verordening" moet worden verstaan „de bestaande of toekomstige wetten, regelingen, statutaire bepalingen en alle andere uitvoeringsmaatregelen ...". Zoals de Raad van Beroep zegt, zou de IW op de datum van inwerkingtreding der verordening (1 oktober 1972) niet meer een „bestaande wet" in de zin van deze definitie zijn.

Het Hof heeft met betrekking tot verordening 3 te kennen gegeven dat deze „moet worden uitgelegd in het licht van de artikelen 48 tot en met 51 van het Verdrag, welke grondslag, raam en begrenzing vormen van de verordeningen inzake de sociale zekerheid". Dit principe geldt ook voor de interpretatie van verordening 1408/71. Volgens artikel 51 van het Verdrag is een der voornaamste doeleinden welke door de op grond van dat artikel vastgestelde verordeningen dienen te worden verwezenlijkt, het invoeren van een stelsel waardoor het mogelijk is dat, met het oog op het verkrijgen en het behoud van het recht op uitkering alsmede voor de berekening ervan, al die tijdvakken worden bijeen geteld welke door de verschillende nationale wetgevingen in aanmerking worden genomen. De praktische uitwerking van dit principe heeft haar weerslag niet gevonden in een eenvormige regeling. De in de artikelen 38 en 45 van verordening 1408/71 vervatte regelingen verschillen onderling, ten einde rekening te houden met de specifieke kenmerken van de toe te passen wetgevingen. De vraag onder welk type wetgeving de verzekeringstijdvakken zijn vervuld, kan derhalve geen rol spelen bij het kiezen van de toepasselijke samentellingsregeling. Aangezien de WAO thans de enige ten deze toepasselijke Nederlandse wet is, dient de regeling voor de samentelling van tijdvakken te worden toegepast welke wordt gegeven in artikel 45, lid 3. Wat betreft de eis in deze bepaling dat de werknemer eerder onderworpen is geweest aan „deze wettelijke regeling", meent de Commissie dat dit laatste begrip mede het wettelijk regime inzake de sociale verzekering tegen een bepaald risico omvat en eventueel in de tijd meerdere wetten kan betreffen. Bij een beperkender interpretatie zou een belangrijke sector der sociale verzekeringen een regeling voor de samentelling van tijdvakken ontberen, hetgeen niet in overeenstemming kan zijn met de bedoeling van artikel 51 (voornoemd arrest Hagenbeek).

De woorden „bestaande of toekomstige" in artikel 1, sub j), van verordening 1408/71 lijken de toepassing van een eerdere wet uit te sluiten. Deze uitleg dient in beginsel te worden aanvaard voor wat betreft de toe te passen wet, doch uitsluitend te dien aanzien; zij kan niet een dergelijk gevolg hebben voor onder eerdere wetten vervulde verzekeringstijdvakken die in aanmerking worden genomen voor het berekenen van een uitkering krachtens bestaande of toekomstige wetten. Anders zou met name artikel 94, lid 2, van verordening 1408/71 voor een deel van zijn betekenis worden beroofd. Volgens deze bepaling moet immers voor de vaststelling van de aan deze verordening te ontlenen rechten, rekening worden gehouden met elk tijdvak van verzekering, dat vóór de datum van inwerkingtreding van deze verordening krachtens de wetgeving van een Lid-Staat is vervuld.

De tweede vraag, punt a), lijkt slechts te zijn gesteld voor het geval het Hof van

mening zou zijn dat artikel 45, lid 3 — in samenhang met artikel 1, sub j) — uitsluitend doelt op de „eerdere" verzekeringstijdvakken die zijn vervuld onder een wet van type „A". In de zienswijze van de Commissie die van oordeel is dat een dergelijke conclusie niet kan worden getrokken, behoeft deze vraag niet te worden beantwoord. Voor het geval het Hof deze mening niet mocht delen, zij erop gewezen dat het Hof, in de reeds genoemde zaak 4/66, aan de soortgelijke bepaling in bijlage G, sub 3, B, letter b, van verordening 3, een ruime interpretatie heeft gegeven die ook in casu opgaat. Dit volgt uit de bewoordingen van bijlage V, sub H, punt 4, letter b, en uit de bedoeling van de auteurs van verordening 1408/71 (vgl. Memorie van toelichting bij het voorstel der Commissie).

Samenvattend zou de Commissie de gestelde vragen als volgt willen beantwoorden:

1. Voor de toepassing van het derde lid van artikel 45 van verordening 1408/71 van de Raad van de Europese Gemeenschappen, is het voldoende als de huidige wettelijke regeling van de in de aanhef van dat lid genoemde Lid-Staat voldoet aan de in dat lid gestelde eisen, terwijl de betrokken werknemer eerder in die Lid-Staat onderworpen is geweest aan een sociale verzekering tegen hetzelfde risico als de huidige verzekering en terwijl die huidige verzekering kan worden opgevat als de — niet noodzakelijkerwijs onmiddellijke — opvolger in de tijd van die eerdere verzekering.
2. Artikel 1, sub j), van verordening 1408/71 van de Raad van de Europese Gemeenschappen dient aldus te worden opgevat, dat de beperking in de definitie van „wetgeving" tot „bestaande of toekomstige" wetten, regelingen, statutaire bepalingen en alle andere uitvoeringsmaatregelen slechts geldt voor de overeenkomstig de verordening toe te passen wetgeving; deze beperking staat echter niet in de weg aan het bij de berekening van uitkeringen of voor de opening van het recht op uitkering rekening houden met tijdvakken van verzekering vervuld onder een eerdere wet, regeling, statutaire bepaling of andere uitvoeringsmaatregel betrekking hebbende op hetzelfde risico.
3. Het gestelde in bijlage V, sub H, onderdeel 4, bij verordening 1408/71 dient te worden opgevat als een algemene bepaling, in lid a) in het bijzonder uitgewerkt voor de toepassing van artikel 46, lid 2, doch eveneens van toepassing, wanneer het gaat over de vraag of onder andere met inachtneming van artikel 45, lid 3, aanspraak bestaat op een uitkering krachtens de Nederlandse wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering.
4. Het woord „mede" in lid a) van onderdeel 4 van bijlage V, sub H, van verordening 1408/71 is gebruikt in de betekenis van „eveneens" en niet van „daarenboven", hetgeen meebrengt dat tijdvakken van arbeid in loondienst en daarmee gelijkgestelde tijdvakken in Nederland vervuld vóór 1 juli 1967 eveneens in aanmerking kunnen worden genomen indien er na die datum geen verzekeringstijdvakken meer zijn vervuld.

Overwegende dat de Commissie van de Europese Gemeenschappen, ten deze vertegenwoordigd door de heer Haagsma, lid van haar juridische dienst, als gemachtigde, ter terechtzitting van 27 april 1977 in haar mondelinge opmerkingen is gehoord;

Overwegende dat de advocaat-generaal ter terechtzitting van 18 mei 1977 conclusie heeft genomen;

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat de Raad van Beroep te Amsterdam bij brief van 19 november 1976, ingekomen ter griffie van het Hof op 22 november 1976, krachtens artikel 177 EEG-Verdrag een aantal vragen heeft gesteld inzake de uitlegging van de artikelen 40, 45 en 46 en bijlage V van verordening (EEG) 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (PB L 149 van 5. 7. 1971, blz. 2);

2 dat deze vragen zijn gerezen in een geding over de weigering van het bevoegde Nederlandse orgaan om invaliditeitspensioen uit te keren aan een Duitse die van 1928 tot 1940 in Nederland had gewerkt;

3 dat de betrokkene in 1940 is teruggekeerd naar Duitsland waar zij nog heeft gewerkt tot in 1946 en vervolgens iedere beroepsactiviteit heeft gestaakt;

4 dat zij, in 1973 door een ongeval invalide geworden, per 1 januari 1974 een pensioen kreeg toegekend door de Bundesversicherungsanstalt für Angestellte;

5 dat de Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging, erkennende dat de betrokkene op grond van artikel 45, lid 3, van verordening 1408/71 in beginsel gerechtigd is uitkeringen krachtens de Nederlandse wettelijke regeling te verlangen, evenwel de betaling hiervan heeft geweigerd op grond dat betrokkene, die ten tijde van het ongeval niet in loondienst was, niet voldeed aan de voorwaarde van daadwerkelijke verzekering ingevolge de wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) om recht te krijgen op een uitkering in Nederland, en dat anderzijds haar ongeschiktheid om haar gewone werk (huishoudelijk werk) te verrichten, lager was dan het in de WAO vereiste minimumpercentage;

6 Overwegende dat de eerste vraag luidt of „het voor de opening van het recht op uitkering op grond van artikel 40 van verordening (EEG) 1408/71 ten laste van het orgaan van een Lid-Staat als bedoeld in de aanhef van het derde lid van artikel 45 dier verordening — met het oog op de geschiedenis van de totstandkoming van laatstbedoelde bepaling — voldoende is als een werknemer,

die op het tijdstip waarop de in principe verzekerde gebeurtenis zich voordoet aan de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat onderworpen is of, als dit niet het geval is, ingevolge de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat recht op uitkeringen kan doen gelden, slechts tijdvakken van verzekering of althans van arbeid in loondienst en/of daarmede gelijkgestelde tijdvakken kan aanwijzen, door hem vervuld tijdens de werking van de wetgeving of van een wettelijke regeling van eerstbedoelde Lid-Staat, welke niet was een regeling als in de aanhef van het derde lid van artikel 45 bedoeld en welke op de datum bedoeld in het tweede lid van artikel 94 niet meer was een bestaande wettelijke regeling als bedoeld bij j) in artikel 1 dier verordening, de laatste volzin van het derde lid van artikel 45 mede in aanmerking genomen (dus hoewel hij nimmer aan een wettelijke regeling van eerstbedoelde Lid-Staat als bedoeld in de aanhef van artikel 45, lid 3, onderworpen is geweest)";

7 Overwegende dat de Nederlandse wettelijke regeling ten tijde dat verzoekster in het hoofdgeding invalide werd, van het type A was — waarbij het bedrag van de invaliditeitsuitkeringen onafhankelijk is van de duur der verzekeringstijdvakken — terwijl die in de tijd dat zij in Nederland was tewerkgesteld, van het type B was — waarbij het bedrag van de invaliditeitsuitkeringen wel afhankelijk is van de duur der verzekeringstijdvakken —;

8 Overwegende dat artikel 40, lid 1, van verordening 1408/71 bepaalt: „de werknemer, die achtereenvolgens of afwisselend onderworpen is geweest aan de wettelijke regelingen van twee of meer Lid-Staten, waarvan er ten minste één niet tot het in artikel 37, lid 1, bedoelde type behoort, heeft recht op uitkeringen overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk 3, welke van overeenkomstige toepassing zijn ...";

9 Overwegende dat luidens artikel 1, sub j, der verordening ten aanzien van elke Lid-Staat onder „wetgeving" of „wettelijke regeling" wordt verstaan „de bestaande of toekomstige wetten, regelingen, statutaire bepalingen en alle andere uitvoeringsmaatregelen, welke betrekking hebben op de in artikel 4, leden 1 en 2, bedoelde takken en stelsels van sociale zekerheid";

10 dat de vraag rijst of de woorden „bestaande of toekomstige" meebrengen dat van het toepassingsgebied dezer omschrijving worden uitgesloten de bepalingen die niet meer van kracht waren ten tijde van de vaststelling van de betrokken verordening en de uitvoeringsverordening 574/72 van de Raad van 29 maart 1972 (PB 1972, L 74, blz. 1), des dat de bepalingen van artikel 40, lid 1, niet gelden voor een werknemer die in een Lid-Staat onderworpen is geweest aan een regeling welke buiten werking is getreden vóór de vaststelling van

verordening 1408/71, ofschoon hij in een andere Lid-Staat is onderworpen aan steeds van kracht gebleven bepalingen;

11 dat artikel 51 van het Verdrag de invoering voorziet van een stelsel van sociale zekerheid, hetwelk de migrerende werknemers waarborgt dat, met het oog op het verkrijgen en het behoud van het recht op uitkeringen alsmede voor de berekening daarvan, al die tijdvakken worden samengeteld welke door de verschillende nationale wetgevingen in aanmerking worden genomen;

12 dat het doel van dit artikel niet zou worden bereikt, indien de werknemer de hoedanigheid van verzekerde in de zin der betrokken verordeningen zou verliezen door het enkele feit dat ten tijde van de vaststelling dier verordeningen de nationale wettelijke regeling die gold in de tijd dat de werknemer was verzekerd, door een andere wettelijke regeling was vervangen;

13 dat hieruit volgt dat de uitdrukking „bestaande of toekomstige" niet aldus mag worden verstaan dat bepalingen die tevoren hebben gegolden doch op het ogenblik van vaststelling der gemeenschapsverordeningen buiten werking waren getreden, worden uitgesloten;

14 Overwegende dat artikel 45, lid 3, van verordening 1408/71 bepaalt dat „indien in de wettelijke regeling van een Lid-Staat welke de toekenning van uitkeringen afhankelijk stelt van de voorwaarde, dat de werknemer aan deze wettelijke regeling is onderworpen op het tijdstip waarop de verzekerde gebeurtenis zich voordoet, noch voor het verkrijgen van het recht op uitkeringen noch voor de berekening daarvan eisen zijn gesteld, iedere werknemer die niet meer aan deze wettelijke regeling onderworpen is, ... wordt geacht dit nog steeds te zijn op het tijdstip waarop de verzekerde gebeurtenis zich voordoet, zo hij op dat tijdstip aan de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat onderworpen is ...";

15 dat waar verzoekster in het hoofdgeding nimmer onderworpen is geweest aan de Nederlandse wettelijke regeling van het type A, waarop de vorenaangehaalde bepaling doelt, de vraag rijst of deze bepaling hier van toepassing is;

16 Overwegende dat het bij de verordening ingevoerde stelsel van coördinatie van de nationale wettelijke regelingen in zijn opzet uitgaat van het beginsel dat een werknemer zich van zijn recht op uitkering niet beroofd mag zien door het enkele feit dat de wettelijke regeling van een Lid-Staat is veranderd van type;

17 dat dit impliceert dat het begrip „wettelijke regeling" in artikel 45, lid 3, ruim moet worden opgevat, zodat het betrekking heeft zowel op de bepalingen die gelden op het ogenblik van intreden van de verzekerde gebeurtenis als op die welke golden in de tijd dat de werknemer aan de regeling onderworpen was;

18 Overwegende dat derhalve op de eerste vraag moet worden geantwoord dat het voor de opening van het recht op uitkering op grond van artikel 40 van verordening 1408/71 ten laste van het orgaan van een Lid-Staat als bedoeld in de aanhef van lid 3 van artikel 45, in beginsel voldoende is als de werknemer die op het tijdstip waarop de verzekerde gebeurtenis zich voordoet, aan de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat onderworpen is of, als dit niet het geval is, ingevolge de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat recht op uitkeringen kan doen gelden, tijdvakken van verzekering of althans van arbeid in loondienst en/of daarmede gelijkgestelde tijdvakken kan aanwijzen, door hem vervuld tijdens de werking van een wettelijke regeling die van kracht was in de tijd dat de werknemer zijn arbeid verrichtte, doch vóór de vaststelling van verordening 1408/71 buiten werking is getreden, ook al is die regeling van een ander type dan de regeling die gold op het tijdstip waarop de verzekerde gebeurtenis zich voordeed;

19 Overwegende dat met het op de eerste vraag gegeven antwoord de tweede vraag zonder voorwerp is geraakt;

Ten aanzien van de kosten

20 Overwegende dat de kosten, door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen;

21 dat de procedure ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door de Raad van Beroep te Amsterdam bij brief van 19 november 1976 gestelde vragen, verklaart voor recht:

Voor de opening van het recht op uitkering op grond van artikel 40 van verordening 1408/71 ten laste van het orgaan van een Lid-Staat als bedoeld in de aanhef van lid 3 van artikel 45, is het in

beginsel voldoende als de werknemer die op het tijdstip waarop de verzekerde gebeurtenis zich voordoet, aan de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat onderworpen is of, als dit niet het geval is, ingevolge de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat recht op uitkeringen kan doen gelden, tijdvakken van verzekering of althans van arbeid in loondienst en/of daarmede gelijkgestelde tijdvakken kan aanwijzen, door hem vervuld tijdens de werking van een wettelijke regeling die van kracht was in de tijd dat de werknemer zijn arbeid verrichtte, doch vóór de vaststelling van verordening 1408/71 buiten werking is getreden, ook al is die regeling van een ander type dan de regeling die gold op het tijdstip waarop de verzekerde gebeurtenis zich voordeed.

Kutscher Donner Pescatore Mertens de Wilmars Sørensen

Mackenzie Stuart O'Keeffe Bosco Touffait

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op negen juni negentienhonderdzevenenzeventig.

De griffier

A. Van Houtte

De president

H. Kutscher

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL J.-P. WARNER VAN 18 MEI 1977 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

De onderhavige prejudiciële zaak is Uw Hof voorgelegd door de Raad van Beroep te Amsterdam. Verzoekster in het hoofdgeding is mevrouw Blottner en de eigenlijke vraag in het hoofdgeding is of zij krachtens het gemeenschapsrecht aanspraak heeft op Nederlands invaliditeitspensioen. Het is duidelijk dat dit pensioen haar niet uitsluitend op grond van het Nederlandse recht toekomt. Verweerder in het hoofdgeding is het bestuur van de Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging, dat haar het pensioen zal hebben uit te betalen, indien zij daartoe inderdaad gerechtigd is.

1 — Vertaald uit het Engels.